

Nye opplysninger til konsesjonsbehandlingen for Somrungen kraftverk i Sunndal kommune (saksnummer 200901911)

Vi viser til konsesjon for Somrungen småkraftverk og søknad om forlengelse av konsesjon fra Småkraft AS. Vi viser også til epost fra oss av 13.02.2022. Nedenfor har vi beskrevet flere nye opplysninger i konsesjonssaken for Somrungen kraftverk.

Kulturminner og kulturlandskap

I beskrivelsen til konsesjonssøker står det at det er murer fra ett kvernhus og noen steingjerder. Dette er en mangelfull beskrivelse av kulturminnene på Almhjell og mesteparten av de blir berørt av utbyggingen.

Langs Somrungen ved Almhjell er det 4 vannrenner fra 4 kvernhus og en oppmurt kjerrevei til det 5. kvernhuset. Oppe på Gammelheimen er det flere tufter etter 2 husmannsplasser og et steingjerde på om lag 300 meter. Vedlagte kart viser hvor kulturminnene ligger. Ut fra det vi kan se av konsesjonssøknaden ligger de 2 nederste av vannrennene innenfor nedre riggområde. Den øverste vannrenna og den delvis oppmurte kjerreveien ligger like ved eller delvis under planlagt anleggsvei til stasjonsområdet. Den ene av husmannsplassene og midtre deler av steingjerdet på 300 meter ligger innenfor øvre riggområde for tunnelpåslaget.

Vannrennene er bygd i terrenget og det naturlige terrenget er derfor en viktig del av disse kulturminnene. Selv om det nedre riggområdet eventuelt reduseres slik at vannrennene unngås direkte vil planering av terrenget og tilføring av masser rundt kulturminnene redusere verdien de.

Ingen av disse kulturminnene er registrert i Askeladden eller Kilden per i dag, men Sunndal kommune ved kultursjef Ole Magne Ansnes var på befaring torsdag 1. september 2022 for å registrere nevnte kulturminner. Kommunen skal formidle registreringene til Møre og Romsdal fylkeskommune.

Landbruksdirektoratet skriver dette om jordbrukets kulturlandskap: *Jordbrukslandskapet er skapt gjennom bosetting og bruk av landskapet gjennom flere tusen år. Her er åkrer, slåttenger, beitemarker, lyngheier og lauvingslier. Her finnes gravhauger, bygninger, steingjerder og ferdselsveier. Helheten av tun, innmark og utmark inneholder store kulturhistoriske og biologiske verdier.*

Kulturlandskapet og de enkelte elementene beskrevet ovenfor vil bli påvirket av utbyggingen, enten direkte eller gjennom endringer av terrenget. Grunnet manglende beskrivelse av kulturminnene kan vi ikke se at virkningene på kulturlandskapet er tilstrekkelig belyst slik at relevante myndigheter har fått vurdert og uttalt seg.

Rasfare løsmasser

Vi viser til tidligere brev om nye opplysninger av 13.02.2022 og supplerer litt dette temaet: Hele det øvre området vest for Somrungen som i dag heter Gammelheimen er typisk for hjellene som finnes i Sunndal. Dette er et område med et tynt lag matjord, deretter et lag med finere elveavsetninger som i sin tur hviler på marin leire. Området er som nevnt utsatt for erosjon. Storofsen i 1789 tok en stor del av vestsiden av denne hjellen. Rundt 1950 gikk det et leirras i skråningen ned mot der gården Almhjell i dag ligger, dette raset tok den eksisterende veien fra gården opp på Gammelheimen. Tidlig på 90-tallet gikk et nytt leirras i dette området. Det ble anlagt ny vei fra gården opp til Gammelheimen på 80-tallet, denne veien ble lagt gjennom området som etter vår oppfatning er i stadig bevegelse på grunn av leire som utsettes for konstant utvasking da vann fra fjellet går mellom lagene av elveavsetninger og leire. Ifølge planene for utbygging er det denne veien som skal benyttes som anleggsvei til tunnelpåslaget. Dette er etter vårt syn svært betenkelig. Veien ble benyttet for uttak av skog i 2019, i ettertid er denne veien ytterligere utsatt for vannuttredelse,

brønnen som forsyner gården ligger like ved denne veien, den ble også rammet da vannstanden i denne gikk ned etter transporten av tømmer. Der denne veien kommer opp på Gammelheimen er det oppdaget en senking i terrenget like ved der ras gikk på 1950-tallet og senere tidlig på 90-tallet. Denne senkningen mener vi bestemt ikke var der tidligere. På dyrkamarka oppe på Gammelheimen er det etter vårt syn også skjedd en endring, det virker som at selve hjellen har sunket sammen på midten i en nord-sør-gående linje. Dersom anleggsveien skal befinne seg på vestsiden av Somrungen må det vurderes å bygge ny vei som ikke går gjennom de nevnte ustabile områdene.

Området øst for Somrungen kalles Storhaugen. Dette området er et førhistorisk skredområde som går fra kote 200 og ned til riksveien på kote 80. Før dette raset gikk hadde sannsynligvis Somrungen et løp som gikk mer direkte ned mot elva Driva. Raset fylte opp dette området og et nytt bekkeløp etablerte seg på vestsiden av rasmassene. Somrungen går i dag mellom det gamle raset og den gjenværende hjellen Gammelheimen som består av elveavsetninger og marin leire. Det er etter vårt syn svært betenkelig at det ikke er vurdert bygging av kraftstasjon på østsiden av Somrungen, der massene er langt mer stabile. Vi mener en grundig geologisk utredning av områdene må på plass før det gis tillatelse til bygging.

Vår konklusjon:

Dersom NVE skal fornye byggetillatelsen for Somrungen kraftverk mener vi det er en rekke tungtveiende argumenter for at anleggsveier, rørtrasè, kraftstasjon og tunnelpåslag legges på østsiden av Somrungen. Dette av hensyn til naturverdier, kulturminner, kulturlandskap og geologiske forhold.

Kopi til: Sunndal kommune

Vedlegg: Kart over kulturminner